

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA
MINISTRY OF AGRICULTURE OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

Europos Sąjungos žemės ūkio komisarui
Janusz Wojciechowski
Europos Komisija
200, Rue de la Loi
B - 1049, Briuselis
Belgija

No. 2D-
Ref _____ No. _____

**DĖL LIETUVOS POZICIJOS SVARSTANT EUROPOS KOMISIJOS PASTABAS
LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO IR KAIMO PLĖTROS 2023–2027 M. STRATEGINIAM PLANUI**

Dėkojame Europos Komisijai už pateiktas pastabas ir rekomendacijas, skirtas Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano projektui (toliau – strateginis planas). Per trumpą laiką Europos Komisija atliko didelį ir išsamų darbą vertindama pateiktą dokumentą. Sutinkame su Jūsų nuomone, kad konstruktyvus dialogas, glaudus bendradarbiavimas, galimybė rengti išsamias diskusijas ir susitikimus su Europos Komisijos atstovais padės patobulinti strateginį planą taip, kad jis dar geriau atliėtų ne tik Lietuvos poreikius, Europos Komisijos nustatytus reikalavimus ir ilgalaikius tikslus, bet ir naujus iššūkius bei leis tikėtis sklandaus galutinio plano patvirtinimo.

Europos Komisija akcentuoja būtinybę siekti bendrosios žemės ūkio politikos tikslų, užtikrinant strategines kryptis ekonomikos, aplinkosaugos ir socialinėje srityse. Pažymime, kad Lietuvos strateginis planas orientuotas į šių tikslų pasiekiamumą. Ypatingas dėmesys strateginiame plane yra skiriamas reformoms ir pokyčiams siekiant užtikrinti apsirūpinimą maistu, žemės ūkio sektoriaus atsparumą krizėms ir ateities iššūkiams, sąžiningesnį ir teisingesnį paramos paskirstymą, kartu kaitą, kartu daugiau dėmesio skiriant klimato srities ir aplinkosaugos veiksams, tvarioms maisto sistemoms, žinioms ir inovacijoms, kuriant gyvybingą, sumanų ir ūkininkavimui patrauklų kaimą.

Pažymėtina, kad Lietuva, tobulindama strateginį planą, planuoja įvertinti ir atsižvelgti ne tik į pateiktas rekomendacijas, bet ir į naujai atsiradusias Lietuvos ir pasaulines aplinkybes, įskaitant Rusijos Federacijos vykdomą beprecedentę karinę agresiją prieš Ukrainą. Esame įsitikinę, kad pasirinkome teisingas strategines kryptis – labiausiai remti mažus, vidutinius ūkius ir įvairius sektorius bei prioritetą teikti ūkininkaujantiems tvariai – diversifikuodami gamybą, ją išskaidydami po smulkesnius ūkius visoje Lietuvoje mažiname rizikas, o tvarumas mažina priklausomybę nuo išorės veiksnių.

Siekdami partnerystės principo įgyvendinimo, kuo didesnio skaidrumo planuojant paramą, paramos tikslingumo ir efektyvumo ir toliau tęsime socialinį dialogą – kviesime visus besidominčius Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros ateitimi aktyviai dalyvauti konstruktyviose diskusijose ir konsultacijose dėl strateginio plano tobulinimo atsižvelgiant į Europos Komisijos pastabas.

Toliau pateikiama pagrindinė informacija ir svarbiausi aspektai dėl Europos Sąjungos žemės ūkio komisaro Janusz Wojciechowski š. m. balandžio 1 d. laiške išsakyto pasiūlymo pateikti Lietuvos poziciją, svarstant Europos Komisijos pastabas dėl Lietuvos strateginio plano projekto:

I. Dėl pastabų, susijusių su BŽŪP strateginio plano kryptių formavimu:

- Lietuva planuoja pateikti išsamesnę SSGG analizės santrauką, sustiprinti ryšius tarp SSGG išvadų ir nustatytų poreikių ir jų prioritetų, peržiūrėti intervencijų logikos nuoseklumą;
- taip pat planuojama peržiūrėti dalį rezultatų rodiklių ir jų reikšmių bei svarstyti galimybę įtraukti papildomus rodiklius prie atskirų intervencinių priemonių, kurie labiau atspindėtų siekiamus kokybinius pokyčius.

II. Dėl pastabų, skirtų pažangaus, konkurencingo, atsparaus ir diversifikuoto žemės ūkio sektoriaus, kuriuo užtikrinamas ilgalaikis apsirūpinimo maistu saugumas, skatinimo:

- Lietuva jau dabar yra suplanavusi paramos priemonės, kurios prisidės prie gamybinių pajėgumų stiprinimo, taikant tvaresnius gamybos būdus, taip pat priemonės, nukreiptas į ūkių bendradarbiavimo vertės grandinėje stiprinimą. Strateginiame plane dar labiau akcentuosime šių priemonių svarbą, jų įtaką ūkių pajamoms. Pažymime, kad pereinamuoju laikotarpiu Lietuva, skirdama paramą ūkių modernizavimui, žemės ūkio produktų perdirbimui, vertino atskirų sektorių būklę – gamybos potencialą, faktinį apsirūpinimą produkcija, galimus ateities iššūkius. Siekdami tvaresnio ir atsparesnio žemės ūkio sektoriaus vystymosi, svarstysime klausimą dėl šios praktikos taikymo įgyvendinant strateginį planą;

- persikirstymo išmokai numatoma skirti net 20 proc. tiesioginių išmokų lėšų sumos. Manome, kad paramos persikirstymo modelis yra tinkamas remiantis atlikta situacijos analize, tačiau papildomai pateiksime detalesnę pagrindimą dėl pasirinkto persikirstymo išmokos modelio.

III. Dėl pastabų, susijusių su parama aplinkos apsaugai, įskaitant biologinę įvairovę, ir jos stiprinimu ir su klimato kaita susijusių Sąjungos tikslų:

- strateginiame plane atidžiai peržiūrėsime Europos Komisijos pastabas dėl aplinkosaugos ir klimato ambicijos, žaliosios architektūros elementų, taip pat tinkamumo sąlygų, ekoschemų ir agrarinės aplinkosaugos bei klimato įsipareigojimų ir susijusių kaimo plėtros priemonių papildomumo bei derėjimo su ES teisės aktais ir mokslu grįstais duomenimis;

- tvarios atsinaujinančiosios energijos, įskaitant biodujas, gamyba ir naudojimas šalies viduje yra vienas iš Lietuvos prioritetų. Siekiant užtikrinti Lietuvos ir ES prioritetinių sričių plėtros poreikių finansavimo iš skirtingų ES ir kitų finansavimo šaltinių suderinamumą ir papildomumą, šiam tikslui investicinė parama biometano dujų gamybai teikiama iš Klimato kaitos programos lėšų. Taip pat ūkiai bus skatinami diegti atsinaujinančių energijos išteklių technologijas (pvz., saulės baterijų įrengimą) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų. Be to, šiuo metu rengiama biometano gamybos ir vartojimo plėtros galimybių studija, kurioje bus įvertinta planuojamų investicijų būtinybė ir pagrįstumas bei mėšlo ir kitų bioskaidžių atliekų panaudojimo biodujų gamybai galimybės;

- dėl nacionalinių klimato tikslų, kurie bus nustatyti Reglamente (ES) 2018/842 (Pastangų pasidalijimo reglamentas) ir Reglamente (ES) 2018/841 (Reglamentas dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo paskirties keitimo ir miškininkystės (ŽNŽNKM)), Nacionalinėje klimato kaitos valdymo darbotvarkėje numatytas atskiras tikslas žemės ūkio sektoriui – 11 proc. ŠESD emisijų sumažinimas iki 2030 m. lyginant su 2005 m. Šis tikslas paremtas esamų ir planuojamų priemonių, numatytų dabar galiojančiame Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane (toliau – NEKSP), efektu iki 2030 m. Strateginis planas atitinkamai buvo rengiamas atsižvelgiant į NEKSP, papildomai numatant šiuo metu į NEKSP neįtrauktas priemones, ypatingai susijusias su ŽNŽNKM sektoriumi. Lietuva jau pradėjo NEKSP atnaujinimo procesą, į tai taip pat atsižvelgiama rengiant strateginį planą (ir vice versa), siekiant užtikrinti dokumentų suderinamumą ir sąsajas ir sumažinti poreikį vėliau, patvirtinus atnaujintą NEKSP, tikslinti strateginį planą.

IV. Dėl pastabų, skirtų kaimo vietovių socialinės ir ekonominės struktūros stiprinimui:

- sutinkame su Europos Komisijos išvalga, kad strateginiame plane numatyti veiksmai nepajėgs išspręsti visų socialinės ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse problemų. Neplanuojame atsitraukti nuo esminio strateginio tikslo – apsirūpinimo maistu, todėl esant ribotiems ištekliams prioritetus skiriame maisto gamybai ir jo perdirbimui. Tvari ir subalansuota teritorinė plėtra, atskirties tarp regionų mažinimas – tai nacionalinis strateginis tikslas, įtvirtintas 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane. Šio tikslo įgyvendinimo bus siekiama regionų plėtros politikos priemonėmis ir kitomis 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos priemonėmis, pasitelkiant kitų ES fondų, visų pirma, ERFP, ESF+, taip pat EGADF (ang. RRF), SaF, EJRF lėšas. Regionų plėtros politika Lietuvoje (kaip ir BŽŪP priemonė LEADER) grindžiama „iniciatyvos iš apačios“ principu – Regionų plėtros tarybos, kurios atstovaujama teritorija dengia visą Lietuvą, įskaitant kaimo vietoves, rengs ir įgyvendins individualius – regiono problematika ir potencialu grįstus regionų plėtros planus, ypatingą dėmesį skiriant pagrindinėms regionų problemoms spręsti – užimtumo, socialinės įtraukties, paslaugų prieinamumo, mobilumo didinimui. Strateginio plano priemonės „LEADER“ ir „Sumanūs kaimai“ papildys regionų politiką prisidėdamos prie socialinių ir ekonominių problemų kaimo vietovėse sprendimo. Šioms priemonėms numatyta skirti daugiau kaip 7 proc. strateginio plano lėšų;

- sutinkame, kad gyvūnų gerovei reikalingas ypatingas dėmesys. Atsižvelgdami į Europos Komisijos pastabą sustiprinsime gyvūnų gerovės aspektą paramos priemonėse.

V. Dėl pastabų, susijusių su žinių puoselėjimu ir dalijimusi jomis, inovacijomis ir skaitmeninimu žemės ūkyje ir kaimo vietovėse:

- pritariame Europos Komisijos siūlymui stiprinti žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos (toliau – ŽŪŽIS) strategiją. Manome, kad būtina remti į žmogų orientuotą žinių ir technologijų plėtrą bei diegimą, o maisto sistemose kylant vis daugiau sunkumų, naujos pažangios technologijos galėtų sustiprinti jų tvarumą ir atsparumą, todėl peržiūrėsime ŽŪŽIS bei skaitmenizavimo strategijas, atsižvelgdami į pateiktas Europos Komisijos rekomendacijas;

- Europos Komisija siūlo Lietuvai užtikrinti tinkamą finansavimo lygį ŽŪŽIS priemonėms, tačiau manytina, kad vien tik finansavimo didinimas nesukurs proveržio moksle ir inovacijose, nepadės išspręsti nustatytų Lietuvos ŽŪŽIS fragmentacijos ir efektyvumo problemų. Todėl, visų pirma, planuojame sisteminius pokyčius šioje srityje: mokslo ir inovacijų plėtros įgyvendinimo žemės ūkio srityje optimizavimą, užtikrinant šio proceso koordinavimą ir valdymą, ŽŪŽIS strategijos įgyvendinimą koordinuojančios vienos institucijos nustatymą, bendros viešai prieinamos ŽŪŽIS platformos (įskaitant konsultantų tinklą), kuri daugiau atlieptų ūkininkų poreikius, padėtų teikti sistemingas, kvalifikuotas inovacijų paramos, mokymo ir konsultavimo paslaugas, sukūrimą ir palaikymą. Taip pat bus siekiama užtikrinti geresnes sąsajas tarp ŽŪŽIS priemonių, taikant platesnį priemonių veiklų spektrą, priemonių tarpusavio suderinamumą, jungiant jų veiklas į vieningą sistemą.

Pagarbiai

Ministras

Kęstutis Navickas